

<https://doi.org/10.36818/1562-0905-2023-3-9>
УДК 330.34-021.387:005
JEL G39

О. С. Червінська, А. А. Блавт

Сучасні реалії дотримання ESG-принципів у діяльності корпорацій

Сучасним наративом у діяльності вітчизняних корпорацій, попри руйнівний вплив військової російської агресії, є дотримання ESG-принципів, які нині є корелятором в оцінюванні їхньої роботи. Відповідність ESG-принципам, що своєю чергою відповідають цілям сталого розвитку, є чинником зниження ризиків, формування репутації та фактором у прийнятті якісних інвестиційних рішень. Установлено, що дотримання ESG-принципів у діяльності корпорацій в умовах воєнного стану сприяє вирішенню завдань екологічних програм, проєктів збереження природи, забезпечення безпеки виробництв, боротьби з кліматичними ризиками та наслідками екоцидів, спричиненими агресією РФ на території України. Водночас корпорації, дотримуючись ESG-принципів у своїй діяльності, реалізують соціальний захист працівників, забезпечуючи їхній добробут (справедлива оплата праці, охорона здоров'я та безпека на робочому місці, програми різноманітності, справедливості та інклюзії, підтримка прав людини та стандартів праці). Особливої ваги у вітчизняних реаліях набувають управлінські стандарти ESG-принципів, як от: антикорупційні заходи, податкова прозорість і неприхованість методів прийняття рішень ради управителів. За показниками прозорості в системі корпоративного управління та корпоративної соціальної відповідальності до першої десятки у 2022 р. потрапили такі українські корпорації: ВФ Україна (мобільний оператор Vodafone), Перший український міжнародний банк, група «ДТЕК», Укргазбанк, НАЕК «Енергоатом», МХП, НЕК «Укргідроенерго», Укрзалізниця, НАК «Нафтогаз України та, Фармак.

Ключові слова: ESG-принципи, корпорація, воєнний стан, стандарти, сталий розвиток.

Постановка проблеми. Попри всі виклики, зумовлені військовою агресією РФ в Україні, вітчизняні корпорації продовжують свою роботу. Оговтавшись від шоку війни, компанії виконують взяті на себе зобов'язання, забезпечуючи населення усім необхідним. Водночас вторгнення окупаційних військ внесло корективи в роботу підприємств. Зокрема, від низки амбітних проєктів корпораціям довелося відмовитися, оскільки капітальні інвестиції, цілком зрозуміло, будуть скорочені [1, с. 83].

Не викликає сумніву, що від того, як компаніям удалося пристосуватися до нових реалій і налагодити роботу, залежить їхнє подальше функціонування [2, с. 81]. Приймавши спільний виклик щодо необхідності продовження свого функціонування на тлі військової агресії, українські корпорації скеровують свою діяльність на сплату податків, які були передбачені фінансовими планами, та на сплату заробітної плати співробітникам.

Нині в діловому полі особливої значущості набуває дотримання ESG-принципів (екологічних, соціальних і корпоративних) у діяльності корпорацій, що є корелятором того, як підприємство провадить політику управління ризиками та його конкурентоздатності на довгостроковому горизонті. Визначено [3, с. 1317], що за наявності рівних умов такі компанії мають кращі перспективи зростання в межах ринку, більшу стабільність виручки, меншу ймовірність неочікуваних утрат унаслідок реалізації різних ризиків – екологічного характеру, корупції, людського фактору тощо.

Починаючи з 1.03.2021 р. Європейський Союз (ЄС) зобов'язує керівників активів та інших учасників фінансових ринків звітувати щодо відповідності у своїй діяльності принципам ESG [4, с. 1123]. Свої ESG-стандарти у фінансовому

© О. С. Червінська, А. А. Блавт, 2023.

секторі розробляє і Національний банк України [5]. Оскільки світ рухається шляхом посилення ESG-стандартів, які відіграватимуть дедалі важливішу роль у корпоративному сегменті, доступ до ринків провідних країн світу може безпосередньо залежати від того, чи відповідає діяльність корпорацій ESG-принципам; проблема належить до найактуальніших.

Аналіз останніх досліджень. Мобілізацію інвестицій для реконструкції тисяч будинків, об'єктів цивільної та критичної інфраструктури, водночас досягнення відповідності ESG-принципам, подолання наявних екологічних, соціальних і корпоративних проблем у діяльності підприємств та узгодження політики економічної діяльності України з ЄС виокремлено як провідні керунки на шляху повоєнного відновлення [1, с. 86].

У сучасному діловому полі нині визначено критичну важливість дотримання ESG-принципів у діяльності корпорацій, які щодня перебувають у стані ризику терористичної тактики ведення війни росією. Згідно з наявною інформацією [6], більшість успішних корпорацій провідних країн світу усвідомили, що дотримання ESG-принципів у їхній діяльності сприяє посиленню позицій на ринку, максимізації прогресу, зміцненню довіри та сприяє налагодженню зв'язків із зацікавленими сторонами, а також удосконаленню управління екологічними та соціальними ризиками в господарській діяльності. Визначено, що актуальність ESG-принципів постійно зростає, і це необхідно враховувати, розробляючи стратегію будь-якої корпорації [7, с. 215].

Як свідчать наукові дані [8], сучасна концепція сталого розвитку вимагає, щоб корпорації, здійснюючи свою звичайну господарську діяльність, одночасно позитивно впливали на суспільство та довкілля і робили внесок у них. Результати дослідження [9, с. 8745] показують, що дотримання ESG-принципів у діяльності корпорацій стає важелем у світі інвестицій, надаючи в такий спосіб фінансову інформацію ринкам капіталу, інвесторам і корпораціям. Вважається [5], що довгострокова стратегія ESG є потужним чинником залучення важливих фінансових потоків до сталого інвестування, одночасно забезпечуючи зменшення інвестиційних ризиків. Заслугове на увагу думка про те [10, с. 11], що відбудова України вже зараз має відбуватися згідно з ESG-принципами, оскільки це значно заощадить ресурси країни в майбутньому.

У [3, с. 1325] досліджено, що слідування ESG-принципам (уникнення викидів парникових газів, економія води та енергії, декарбонізація, перехід на альтернативні джерела енергії, такі як безвуглецеві тощо) та урахування їх у досягненні науково обґрунтованих цілей підприємствами є провідним фактором отримання конкурентних переваг у залученні інвестиційних коштів.

Вітчизняні дослідники зазначають [5; 10, с. 14], що дотримання ESG-принципів вкрай важливо, і нехтувати цими показниками не варто навіть у такі особливо складні часи, як війна. Ураховуючи руйнівні наслідки військової агресії РФ в Україні, яка спричинює також численні порушення екосистем, дотримання ESG-принципів набувають вирішального значення на шляху до сталості. Відповідно, як зазначено в [11], сучасна концепція сталого розвитку передбачає економічну модель, яка насамперед орієнтована на потреби людей.

Позаяк діяльність корпорацій нині перебуває під впливом ринкових ризиків, спричинених кліматичною та енергетичною кризою, що виникли внаслідок військової агресії Росії проти України, виникає потреба в переорієнтації на стратегію дотримання ESG-принципів у їхній діяльності, які, згідно з даними [4, с. 1126], визначають чітку політику у світі щодо недопущення війни, конфліктів і порушень прав людини.

Мета статті полягає в дослідженні стану дотримання ESG-принципів у діяльності корпорацій в Україні в умовах війни.

Основні результати дослідження. Перед проведенням наукової розвідки у визначеному керунку зазначимо, що Україна має міжнародні зобов'язання стосовно

сталого розвитку, визначені стратегічними документами ООН [11]. Зусилля у сфері сталого розвитку спрямовані на зменшення впливу на навколишнє середовище та стале управління ресурсами; підвищення рівня промислової безпеки та збереження здоров'я персоналу; ведення бізнесу за принципами етики та дотримання антикорупційних стандартів; ведення відкритого діалогу із суспільством і співробітниками. Отже, цінність діяльності корпорацій для суспільства можна представити у вигляді чотирьох шарів: екологічного, суспільного, економічного та фінансового. Рівень дотримання ESG-принципів у діяльності корпорацій характеризують кількісні показники для вимірювання впливу господарської діяльності, за якими оцінюється їхня робота.

ESG – *аббревіатура від environmental, social, governance* (навколишнє середовище, суспільство, управління), які зазвичай входять до складу компаній як три стовпи структури, зосередженої на нефінансових ризиках і можливостях, притаманних корпораціям [11]. Це підхід, за якого під час прийняття рішень до уваги береться структура корпоративного управління компаній з оцінкою впливу її діяльності на екологію та суспільство. Наслідки зміни клімату, використання шкідливих ресурсів, втрата біорізноманіття разом із соціальною нерівністю, негараздами працівників, корупцією, конфліктом інтересів, політичними пожертвуваннями та лобіюванням суттєво впливають на поведінку корпорацій. Важливо зазначити [4, с. 1126], що відмінною рисою реалізації ESG-принципів у діяльності корпорацій як основи управління сталим розвитком, етичних практик і свідомого споживацтва є те, як очікування щодо впливу поширюються за їхні межі.

За даними [5; 12, с. 41], ESG-принципи синтезують такі стандарти:

- екологічний, який передбачає оцінювання захисту та збереження навколишнього середовища: дотримання екологічних норм, енергоспоживання, використання природних ресурсів, якості повітря та води, управління землею, енергоефективність, управління відходами та викидами тощо. Цей критерій допомагає оцінити будь-які екологічні ризики, з якими може зіткнутися корпорація, і те, як компанія керує цими ризиками;
- соціальний, який визначає ділові відносини в компанії та фокусується на ставленні до працівників, постачальників і клієнтів, а також стандарти праці, безпеку, різноманітність робочої сили, охорону здоров'я, залучення працівників, відносини з громадою, права людини та трудові стандарти тощо;
- стандарт управління, який передбачає аналіз керівництва компанії, акцентується на правах акціонерів, зарплаті керівників, податках, відсутності корупції, лобіюванні чи політичній діяльності.

Дотримання ESG-принципів у діяльності корпорацій демонструє відданість корпорації управлінню ризиками, зниженню витрат і турботі про довкілля. Це також указує на те, що корпорація має тверду позицію щодо соціально-економічних питань, включно із задоволеністю клієнтів, трудовими стандартами, соціальною несправедливістю і стійкими інвестиціям, і готова активно розвиватися відповідно до змін ринку [6].

В аспекті нашого дослідження зазначимо, що через тиск інвесторів вітчизняним корпораціям важливо дотримуватись принципів ESG у своїй роботі. Провідні інвестори суворо відстежують дотримання принципів ESG у діяльності корпорацій, які розглядаються для інвестування [5].

На підставі наявної інформації ми зробили спробу виокремити дотримання ESG-принципів у діяльності корпорацій в Україні в умовах воєнного стану за переліченими вище стандартами. Виявлено таке:

1. Екологічний стандарт. Збалансування енергосистеми та адаптація мереж є більш пріоритетними аспектами «зеленої» трансформації України, яке скеровано на підтримання можливості енергоефективності на всіх рівнях [8]. Зміна клімату та посухи, повені, лісові пожежі, непередбачувані погодні умови, катастрофічних

розмірів шкідливі викиди є одним з найбільших викликів сьогодення. Утім, у контексті війни в Україні вважається [5], що методичні атаки ворога на світові енергетичні ринки та українську критичну інфраструктуру потребують особливої уваги до енергетичної безпеки, трохи зміщуючи фокус з кліматичної складової ESG, принаймні в короткостроковій перспективі.

Через повномасштабну війну та потребу швидше відмовлятися від викопного палива, основним постачальником якого є росія, упровадження нових перспективних технологій, здатних забезпечити перехід вітчизняної промисловості на використання альтернативних видів енергії, є засобом реалізації ESG-принципів. Відновлювані джерела енергії (ВДЕ) є однією з опцій диверсифікації енергетичних ресурсів України. Декарбонізація для енергетичного сектору, тобто зменшення викидів двоокису вуглецю, означає поступову відмову від викопних видів палива, насамперед вугілля, на користь ВДЕ. Досліджено, що Україна має доведений економічно доцільний потенціал, щоб до 2050 р. задовольняти свої енергетичні потреби завдяки ВДЕ та заходам з енергоефективності [13].

Отже, застосування у своїй роботі українськими корпораціями ВДЕ дає змогу перейти від споживання традиційних паливно-енергетичних ресурсів до використання енергії з відновлюваних джерел (зокрема електричної та теплової енергій, вироблених з ВДЕ). Відтак, знижуючи обсяги споживання електричної та теплової енергій, водночас корпорації сприяють скороченню негативного впливу на навколишнє середовище.

Низка масованих ракетних ударів по енергетичній інфраструктурі стала поштовхом в енергетичному переході на ВДЕ українськими корпораціями, які прагнуть бути лідерами в цьому процесі [14]. Остання позиціонується нині разом з можливістю надання справедливого доступу до енергетичних ресурсів, економічного зростання та створення нових робочих місць. Збільшення промисловими підприємствами України використання енергії з ВДЕ та альтернативних видів палива є важливим підходом до реалізації ESG-принципів.

Український великий бізнес усвідомлює, що процеси реалізації його діяльності мають передбачати план декарбонізації, щоб мати перевагу на європейському ринку. Від початку війни в Україні досягнуто значних успіхів у розвитку ВДЕ та забезпеченні населення доступною та безпечною енергією. Лише на початок 2022 р. її встановлена потужність сукупно становила 9,5 ГВт, а обсяг інвестицій у галузь сягнув 12 млрд дол. США [1, с. 83]. Вітчизняні корпорації, роблячи крок за кроком у напрямі переходу на ВДЕ, переходять до «нульового» рівня викидів і рухаються до сталого розвитку енергетики та майбутнього без зміни клімату в довгостроковій перспективі.

Варто зазначити [12, с. 42], що оцінювання діяльності підприємства на основі вимірювання ризиків, пов'язаних з кліматом чи, як в Україні, з можливими порушеннями екосистем, зумовленими терористичними діями країни-агресора, дає змогу передбачити майбутні кліматичні зміни та фізичні ризики. Аналізуючи різні сценарії, можна спрогнозувати, як екстремальні погодні умови або зміни навколишнього середовища вплинуть на фінансову чи господарську діяльність підприємств.

Беззаперечно, що війна в Україні прискорила «зелений перехід» з метою зменшення питомої ваги російського імпорту енергоносіїв, що є інструментом шантажу й впливу рф на країни-члени ЄС. Переважну частину об'єктів ВДЕ було побудовано в південних регіонах, які мають для цього найбільший потенціал (Херсонська, Миколаївська, Запорізька, Одеська та Дніпропетровська області) [14]. У 2020 р. ВДЕ становила 7,3% вітчизняної генерації [15]. Утім, війна стала рушійним чинником прискорення цього процесу. На сьогодні за регіональним розподілом установлених потужностей найбільше корпорацій ВДЕ-генерації у Вінницькій, Хмельницькій, Івано-Франківській, Київській і Закарпатській областях [13]. З другого боку, такі стартапи, як SolarGaps – віконні жалюзі із

сонячними панелями, Sirocco – вітроенергетична установка, яка не шумить і працює навіть за мінімальної швидкості вітру, Go-to-U – безкоштовна мережа зарядних станцій для електромобілів тощо, забезпечують відповідність ESG-принципам у діяльності корпорацій.

Окрім євроінтеграційного процесу та захисту довкілля, які є очевидними стимулами для України підтримувати ініціативи ЄС з декарбонізації, курс на низьковуглецеву економіку забезпечується не тільки розвитком ВДЕ, а й шляхом більш ретельного обліку викидів та вдосконалення системи відповідальності за них. Зокрема, проєкт закону «Про енергетичну ефективність» передбачає постійне удосконалення правових засад оподаткування викидів двоокису вуглецю як один із заходів підвищення енергоефективності [15].

Важливо, що українські корпорації, незважаючи на тривалу військову агресію рф, модернізують виробництва, які продовжують функціонувати. Водночас кожен проєкт проходить сувору процедуру державного оцінювання з погляду екологічного навантаження.

2. Соціальний стандарт ґрунтується на цінностях корпорації: чесності, порядності та повазі до людей. Безумовно, що найбільшими викликами для українських корпорацій в умовах воєнного стану в досягненні відповідності ESG-принципам разом з глобальними економічними питання є соціальні. Агресія рф проти України особливо посилила важливість соціальних питань. Це вимагає від організації нових підходів щодо уваги до соціальних принципів ESG, які в умовах воєнного стану набули особливої значущості.

Соціальні стандарти стосуються того, як компанія ставиться до співробітників, постачальників, клієнтів тощо. Вони передбачають захист добробуту працівників (справедлива оплата праці працівників, здоров'я та безпека на робочому місці, програми різноманітності, справедливості та інклюзії, підтримка прав людини та стандартів праці) і зміцнення відносин між підприємствами (чесне ставлення до клієнтів і постачальників), акціонерами (політика захисту даних і конфіденційності) та громадами [3, с. 1325].

Параметри, за якими можна оцінювати відповідність підприємства принципам ESG, охоплюють показники (справедлива оплата праці та залученість працівників), а також вплив організації на громади, в яких вона працює. Цінність для підприємств фінансування в розвиток соціального стандарту ESG полягає в здатності забезпечити наявність відповідного персоналу, посилення ціннісної пропозиції для залучення висококваліфікованих кадрів, клієнтів і коштів.

З 24.02.2022 р. руйнування на території України є катастрофічними, унаслідок чого мільйони осіб набули статусу ВПО. Проте завдяки активним діям корпорації, намагаючись реалізувати соціальні стандарти, сприяють усуненню явищ стигматизації та дискримінації у виборі працівників. З воєнним станом зазнала змін і тривалість робочого часу та часу відпочинку. Такі заходи повною мірою співзвучні принципам ESG,

Ми долучаємось до думки авторів [12, с. 41], що соціально відповідальний вектор розвитку підприємства як складова частина відповідності принципам ESG нині стає основною довгостроковою стратегією. Інтеграція пріоритетів соціальних аспектів у стандартах ESG в умовах воєнного стану є критично важливим рушієм для реалізації можливостей і усунення «вразливості» підприємства. Саме стратегія відповідності принципам ESG сприяє в процесі узгодження фінансових цілей корпорацій з особистими цінностями. З другого боку, це сприяє залученню та утриманню висококваліфікованих працівників та клієнтів.

Не викликає сумнівів, що в умовах воєнного стану інвестиції в соціальну сферу позиціонуються як потужний фактор у забезпеченні економічного зростання та створенні людського капіталу корпорацій. Крім того, як зазначається в [4, с. 1126], таке є найбільш важливою довгостроковою інвестицією та стратегічним ресурсом збалансованого розвитку, національної економіки, що покликано

створювати умови для формування людського капіталу як сукупності знань, навичок і здоров'я.

Заслугує на увагу те, що в економіці є залежність між капітальними інвестиціями й продуктивністю праці. У [16] досліджено, що підприємства-об'єкти інвестицій, які більш ретельно інтегрують принципи ESG у соціальні фактори, зазвичай вважаються кращими з точки зору управління, що сприяє фінансовим показникам. Застосування більш активного підходу до різноманітних соціальних питань стратегії ESG надалі відобразиться в кращій операційній ефективності, економії коштів, нижчій плинності кадрів, в інноваціях, утриманні талантів, зниженні витрат на дотримання вимог та управління ризиками – усе це може допомогти підвищити акціонерну вартість підприємства.

3. Стандарт управління охоплює керівництво організації, зарплати працівників вищих посад, аудити, внутрішні механізми контролю та права акціонерів і передбачає безпечне ведення бізнесу. Ураховуючи те, що цей стандарт передбачає зобов'язання здійснювати бізнес на етичних засадах і прозоро, передбачає антикорупційні заходи, податкову прозорість та прозорість методів прийняття рішень ради управителів, він набуває особливої ваги у вітчизняних реаліях.

Мейнстрімом сьогодення є те, що інвестори, приймаючи рішення, послуговуються скринінгом дотримання українськими корпораціями ESG-принципів саме щодо стандарту управління. Зокрема, PwC Україна, яка є учасницею міжнародної мережі фірм PwC [17], здійснила опитування 165 провідних інвесторів з 35 країн, за результатами якого було встановлено, що найголовнішими факторами, що впливають на їхні інвестиційні рішення в Україні, є корупція та злочинство (93%).

За показниками прозорості в системі корпоративного управління та корпоративної соціальної відповідальності до першої десятки українських корпорацій потрапили ВФ Україна (мобільний оператор Vodafone), Перший український міжнародний банк, група «ДТЕК», Укргазбанк, НАЕК «Енергоатом», МХП, НЕК «Укргідроенерго», Укрзалізниця, НАК «Нафтогаз України» та Фармак [18].

Сьогодні звітність щодо дотримання ESG-принципів складають в Україні близько 25 корпорацій [5]. Позаяк парадигма сталого розвитку передбачає, що корпорації з відсутніми показниками щодо дотримання ESG принципів інвестори будуть уникати, така звітність стає обов'язком кожної сучасної корпорації. Це стане основою успішної діяльності в довгостроковій перспективі, оскільки сталий розвиток не є трендом одного дня чи року.

Висновки. В умовах протидії викликам воєнного стану вітчизняні корпорації продовжують працювати та докладають усіх зусиль, аби ця тенденція зберігалася і надалі. Незважаючи на тривалу війну в Україні, корпорації, що ведуть активну діяльність із залучення фінансування, просування своєї продукції на міжнародних ринках та продовжують свою діяльність в умовах воєнного стану, здійснюють реалізацію принципів ESG у відповідних проектах. ESG-принципи ґрунтуються на підтримці корпоративної культури, побудові інклюзивної глобальної економіки, зменшенні впливу на навколишнє середовище та відповідальному етичному здійсненні підприємницької діяльності так, щоб забезпечити довгострокову цінність без будь-якого негативного впливу на навколишнє середовище чи суспільство або, принаймні, мінімізувати ефекти.

Підкреслимо, нині успіх і зростання в діяльності корпорацій безпосередньо пов'язані з відповідністю принципам ESG, що є потужним викликом для України. Натомість корпорації, які не відповідають принципам ESG, ризикують втратити доступ до ринків капіталу ЄС та світу. Оцінка відповідності принципам ESG разом з оцінкою кредитного рейтингу стають вагомими характеристиками в діяльності корпорацій.

Дотримання ESG-принципів у діяльності корпорацій є основою отримання низки переваг, особливо в умовах воєнного стану, коли, попри війну, для

іноземних інвесторів в Україні на цьому аспекті зосереджені головні вимоги, як і забезпечення стабільного економічного зростання. На тлі повномасштабного вторгнення росії на територію України, а також посилення значущості соціально відповідального підходу до здійснення корпоративної діяльності значущість відповідності ESG-принципам у діяльності корпорацій продовжить зростати. Відночас питання залучення іноземних інвестицій на тлі розвитку фінансових інститутів та інтеграції України у світове економічне співтовариство істотно підвищують увагу до дотримання принципів ESG у діяльності корпорацій як чинника покращення ділової репутації, формування позитивного іміджу, зменшення витрат на екологічні податки, покращення технологічності та інноваційності, приросту соціального ефекту та подолання корупції.

Перспективи подальших розвідок передбачають аналіз реалізації екологічного стандарту корпораціями в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Віблий П., Блавт А. Інвестиційний потенціал України в умовах війни. *Галицький економічний вісник*. 2023. Том 82. № 3. С. 80-89. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.03.080
2. Паранчук С. В., Червінська О. С., Попадинець Н. М., Корначук О. Ю. Фінансові ресурси будівельних компаній в кризових умовах. *Регіональна економіка*. 2022. № 2(104). С. 79-84. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2022-2-8>
3. Berg F., Kolbel J. F., Rigobon R. A Confusion: The Divergence of ESG. *Review of Finance*. 2022. Vol. 26(6). Pp. 1315-1344. DOI: <https://doi.org/10.1093/rof/rfac033ggregate>
4. Cicchiello A. F., Marazza F., Perdichizzi S. Non-financial disclosure regulation and environmental, social, and governance (ESG) performance: The case of EU and US firms. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*. 2023. Vol. 30(3). Pp. 1121-1128. DOI: <https://doi.org/10.1002/csr.2408>
5. Коробкова О. Чи є місце для ESG в Україні сьогодні. Економічна правда: сайт. 24.10.2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2022/10/24/692962>
6. Stedman C. ESG strategy and management: Complete guide for businesses. *TechTarget*: Website. 19.04.2023. URL: <https://www.techtarget.com/sustainability/feature/ESG-strategy-and-management-Complete-guide-for-businesses>
7. Friede G., Busch T., Bassen A. ESG and Financial Performance: Aggregated Evidence from More than 2000 Empirical Studies. *Journal of Sustainable Finance & Investment*. 2015. Vol. 5. Pp. 210-233. DOI: <https://doi.org/10.1080/20430795.2015.1118917>
8. Підтримка зеленого відновлення в Україні. *United Nations Development Programme*: сайт. 2022. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/projects/pidtrymka-zelenoho-vidnovlennya-v-ukrayini>
9. Lee O., Joo H., Choi H., Cheon M. Proposing an Integrated Approach to Analyzing ESG Data via Machine Learning and Deep Learning Algorithms. *Sustainability*. 2022. Vol. 14(14). DOI: <https://doi.org/10.3390/su14148745>
10. Пшенична М. Роль і місце ESG-інвестування в механізмі формування сталої конкурентоспроможності українських підприємств у військовому періоді. *InterConf+*: наук. зб. 2023. Т. 29(139). С. 7-16. DOI: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.01.2023.001>
11. Стратегія сталого розвитку України на період до 2030 року (проект). *Сталий розвиток для України*: сайт. 2015. URL: <http://www.sd4ua.org/wp-content/uploads/2015/02/Strategiya-stalogo-rozvytku-Ukrayiny-do-2030-roku.pdf>
12. Скоропад І. С., Блавт А. А. Інтеграція пріоритетів фінансування соціальних аспектів у реалізації стратегії ESG в умовах воєнного стану. *Стратегічні орієнтири розвитку науки, освіти і суспільства*: зб. тез доп. міжн. наук. –практ. конф. Кременчук: ЦФЕНД, 2023. С. 41-42.
13. Коаліція «Енергетичний перехід»: сайт. 2023. URL: <https://energytransition.in.ua>
14. Демченко Я. Як війна в Україні пришвидшує перехід ЄС на відновлювані джерела енергії. *Економічна правда*: сайт. 12.05.2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/05/12/686934>
15. Що означатиме курс на декарбонізацію для інвестицій у відновлювальну енергетику. *Василь Кісіль і Партнери*: сайт. 01.03.2021. URL: <https://vkr.ua/publication/shcho-oznachatime-kurs-na-dekarbonizatsiyu-dlya-investitsiy-u-vidnovlyvalnu-energetiku>
16. Socially Responsible Investing. *Trillium Asset Management*: Website. 2023. URL: <https://www.trilliuminvest.com>
17. 26-те щорічне опитування керівників найбільших компаній світу від PwC: інтерв'ю з бізнесом в Україні. *PwC Україна*: сайт. 2022. URL: <https://www.pwc.com/ua/uk.html>
18. Що таке ESG-принципи і чому компаніям важливо їх дотримуватися. *Fintech Insider*: сайт. 30.04.2022. URL: <https://fintechinsider.com.ua/shho-take-esg-prynczpyu-i-chomu-kompaniyam-vazhlyvoyih-dotrymuvatysya>

References

1. Viblyy, P., & Blavt, A. (2023). Investytsiynyi potentsial Ukrainy v umovakh viyny [Investment potential of Ukraine in the conditions of war]. *Halyts'kyi ekonomichnyi visnyk – Galician economic journal*, 82(3), 80-89. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.03.080 [in Ukrainian].
2. Paranchuk, S. V., Chervinska, O. S., Popadynets, N. M., & Kornachuk, O. Yu. (2022). Finansovi resursy budivel'nykh kompaniy v kryzovykh umovakh [Financial resources of construction companies in crisis conditions]. *Rehional'na ekonomika – Regional Economy*, 2(104), 79-84. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2022-2-8> [in Ukrainian].
3. Berg, F., Kolbel, J. F., & Rigobon, R. (2022). Aggregate Confusion: The Divergence of ESG. *Review of Finance*, 26(6), 1315-1344. DOI: <https://doi.org/10.1093/rof/rfac033>
4. Cicchiello, A. F., Marrazza, F., & Perdichizzi, S. (2023). Non-financial disclosure regulation and environmental, social, and governance (ESG) performance: The case of EU and US firms. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 30(3), 1121-1128. DOI: <https://doi.org/10.1002/csr.2408>
5. Korobkova, O. (2022, Oct 24). Chy ye mistse dlya ESG v Ukraini s'ohodni [Is there a place for ESG in Ukraine today?]. *Ekonomichna pravda*: Website. Retrieved from <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2022/10/24/692962> [in Ukrainian].
6. Stedman, C. (2023, Apr 19). ESG strategy and management: Complete guide for businesses. *TechTarget*: Website. Retrieved from <https://www.techtarget.com/sustainability/feature/ESG-strategy-and-management-Complete-guide-for-businesses>
7. Friede, G., Busch, T., & Bassen, A. (2015). ESG and Financial Performance: Aggregated Evidence from More than 2000 Empirical Studies. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 5, 210-233. DOI: <https://doi.org/10.1080/20430795.2015.1118917>
8. Pidtrymka zelenoho vidnovlennya v Ukraini [Supporting green recovery in Ukraine] (2022). *United Nations Development Programme*: Website. Retrieved from <https://www.undp.org/uk/ukraine/projects/pidtrymka-zelenoho-vidnovlennya-v-ukraini> [in Ukrainian].
9. Lee, O., Joo, H., Choi, H., & Cheon, M. (2022). Proposing an Integrated Approach to Analyzing ESG Data via Machine Learning and Deep Learning Algorithms. *Sustainability*, 14. DOI: <https://doi.org/10.3390/su14148745>
10. Pshenychna, M. (2023). Rol' i mistse ESG-investuvannya v mekhanizmi formuvannya staloyi konkurentospromozhnosti ukrains'kykh pidpryemstv u viys'kovomu periodi [The role and place of ESG-investing in the mechanism of formation of sustainable competitiveness of Ukrainian enterprises during the war period]. In *InterConf+*: Vol. 29(139) (pp. 7-16). DOI: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.01.2023.001> [in Ukrainian].
11. Stratehiya staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku (proekt) [Strategy of sustainable development of Ukraine for the period until 2030 (draft)] (2015). *Sustainable development for Ukraine*: Website. Retrieved from <http://www.sd4ua.org/wp-content/uploads/2015/02/Strategiya-stalogo-rozvytku-Ukrainy-do-2030-roku.pdf> [in Ukrainian].
12. Skoropad, I. S., & Blavt, A. A. (2023). Intehratsiya priorytetiv finansuvannya sotsial'nykh aspektiv u realizatsiyi stratehiyi ESG v umovakh voyennoho stanu [Integration of funding priorities of social aspects in the implementation of the ESG strategy in the conditions of martial law]. In *Stratehichni oriyentyry rozvytku nauky, osvity i suspil'stva [Strategic guidelines for the development of science, education and society]*: Collection of abstracts of reports of the international scientific and practical conference (pp. 41-42). Kremenchuk: Center for financial and economic scientific research. [in Ukrainian].
13. *Coalition «Energy transition»*: Website (2023). Retrieved from <https://energytransition.in.ua> [in Ukrainian].
14. Demchenko, Ya. (2022, May 05). Yak viyna v Ukraini pryshvydshuye perekhid YeS na vidnovlyuvani dzherela enerhiyi [How the war in Ukraine accelerates the transition of the EU to renewable energy sources]. *Ekonomichna pravda*: Website. Retrieved from <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/05/12/686934> [in Ukrainian].
15. Shcho oznachatyme kurs na dekarbonizatsiyu dlya investytsiy u vidnovlyvalnu enerhetyku [What the decarbonization course will mean for renewable energy investments] (2021, Mar 01). *Vasyl Kisil and Partners*: Website. Retrieved from <https://vkp.ua/publication/shcho-oznachatyme-kurs-na-dekarbonizatsiyu-dlya-investytsiy-u-vidnovlyvalnu-enerhetyku> [in Ukrainian].
16. Socially Responsible Investing (2023). *Trillium Asset Management*: Website. Retrieved from <https://www.trilliuminvest.com>
17. 26-te shchorichne opytuvannya kerivnykiv naybil'shykh kompaniy svitu vid PwC: interv'yu z biznesom v Ukraini [PwC's 26th annual survey of leaders of the world's largest companies: interviews with businesses in Ukraine]. *PwC Ukraine*: Website. Retrieved from <https://www.pwc.com/ua/uk.html> [in Ukrainian].
18. Shcho take ESG-pryntsyipy i chomu kompaniyam vazhlyvo yikh dotrymuvatysya [What are ESG principles and why it is important for companies to follow them] (2022, Apr 30). *Fintech Insider*: Website. Retrieved from <https://fintechinsider.com.ua/shho-take-esg-pryncyipy-i-chomu-kompaniyam-vazhlyvo-yih-dotrymuvatysya> [in Ukrainian].

Chervinska O. S., Blavt A. A. Modern realities of compliance with ESG principles in the activities of corporations

Compliance with ESG principles is the modern narrative in the activity of domestic corporations, despite the destructive influence of Russian military aggression. Compliance with ESG principles, which in line with the goals of sustainable development, is a factor in reducing risks, building reputation, and making quality investment decisions. The article emphasizes that the compliance with ESG principles in the activities of corporations under martial law contributes to solving the tasks of environmental programs, nature conservation projects, ensuring the safety of production, and combating climate risks and the consequences of ecocide caused by the aggression of the Russian Federation on the territory of Ukraine. The war in Ukraine accelerated the “green transition” to reduce the specific weight of Russian energy imports. Compliance with ESG principles encourages Ukrainian corporations to modernize existing production from the point of view of environmental impact, despite the long-term military aggression of the Russian Federation. At the same time, corporations complying with the ESG principles in their activities implement social protection of employees, ensuring their well-being. Thus, under martial law, the probationary period for employment was abolished, especially for internally displaced persons. With martial law, the length of working time and rest time also changed. The socially responsible vector of enterprise development, as a component of compliance with the ESG principles, is now becoming the main long-term investment strategy. Management standards of ESG principles, such as anti-corruption measures, tax transparency, and undisguised decision-making methods of the board of directors, are gaining special importance in domestic realities. In general, compliance with ESG principles in the activities of corporations is the basis for obtaining several advantages, especially under martial law, when, despite the war, the main requirements of investors are focused on this aspect, along with the process of ensuring stable economic growth.

Keywords: ESG principles, corporation, martial law, standards, sustainable development.

Червінська Оксана Степанівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів інституту економіки і менеджменту Національного університету «Львівська політехніка» (e-mail: oksana.s.chervinska@lpnu.ua, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6048-7936>).

Chervinska Oksana Stepanivna – Ph.D. (Econ.), Assoc. Prof., Associate Professor of the Department of finance of the Institute of Economics and Management of the Lviv Polytechnic National University.

Блавт Анна Андріївна – студент кафедри фінансів інституту економіки і менеджменту Національного університету «Львівська політехніка» (e-mail: anna.blavt.fb.2020@lpnu.ua, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1692-6812>).

Blavt Anna Andriyivna – Student of the Department of finance of the Institute of Economics and Management of the Lviv Polytechnic National University.

Надійшло 16.09.2023 р.